Talentia
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Talentia
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö
Talentia ry

LAUSUNTO

10.11.2023

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
HE 56/2023 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta

Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan lasku

Lastensuojelulain mukaan hyvinvointialueen velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 25-vuotta. Hallitusohjelmassa on päätetty ikärajan laskemisesta kahdella vuodella 23 ikävuoteen. Jälkihuollon ikäraja nostettiin 21 vuodesta 25 ikävuoteen 1.1.2020 voimaantulleella lastensuojelulain muutoksella. Jälkihuollon yksilökohtaisessa asiakassuunnitelmassa turvataan lapselle ja nuorelle tukea asumiseen, koulutukseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn, terveydenhuoltoon sekä toimeentuloon. Velvoitteeseen kuuluu myös lapsen ja nuoren vanhempien tai kasvatuksesta vastaavien tukeminen sijaishuollon jälkeisessä kotiutuksessa sekä monialaisen palvelukokonaisuuden koordinointi ja kokoaminen nuoren tueksi.

Talentia ry:n näkemyksen mukaan ikärajan laskeminen ei perustu tutkimustietoon, jolla voitaisiin osoittaa, ettei ikärajan laskemisesta aiheutuisi pidemmällä aikavälillä lisäkustannuksia nuorten heikompana kiinnittymisenä perusasteen jälkeisen jatkokoulutukseen ja työmarkkinoille. Arvion lakimuutoksen tarpeesta tulisi perustua elinkaaritietoon.

Tutkimustulokset puoltavat täysin päinvastaista näkökulmaa. Jo perhepiirissä seurantatutkimuksen tuloksissa (Hämäläinen, U; Kangas, O; toim. 2010; ks. Heino, T; Johnson, M; 274 - 275) todettiin, että huostassa olleiden 20 – 24 -vuotiaiden ikäluokissa koulutus jäi perusasteen tasolle yli kolme kerta useammin kuin muilla nuorilla. Tutkimuksessa todettiin myös, että perusasteen koulutustasolle jääminen lisää sijoitettujen nuorten syrjäytymisriskiä. Koulutustaso on jäänyt nuorilla aikuisilla muuta ikäluokkaa alhaisemmaksi muissakin pohjoismaissa. Lisäksi sijoituksessa olleet nuoret kiinnittyvät työmarkkinoille myöhemmin.

Talentia
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Kohti laadukasta aikuistumisen tukea tutkimuksessa (2023, 117) oli laskettu yhteiskunnallinen hyöty koulutus ja työllistymispolusta Itlan laatimalla laskukaavalla ja se oli 50 000–70 000 euroa kymmentä nuorta kohden vuodessa. Keskimääräiset elinkaarihyödyt vaihtelevat iän mukaan. Mitä nuorempana henkilö siirtyy työelämään, sitä suurempi on yhteiskunnallinen hyöty. Tutkimuksen perusteella pitkän ajan yhteiskunnallisia hyötyjä voi lähestyä arvioimalla, että jos 3000 nuoresta joka toinen kiinnittyy työ- ja koulutuspolulle onnistuneen jälkihuollon seurauksena, se tuottaa 1500 x 240 000 eur yhteiskunnallista hyötyä eli 360 miljoonaa euroa nuorten koko työuran ajalta. Kun tavoitteena on, että jokainen nuori siirtyy työ- ja koulutusuralle, yhteiskunnallinen hyöty tuplaantuu. (Mt., 117.)

Esitetyt säännöskohtaiset perustelut

- Talentia kannattaa esitettyjä 16 § ja 16 b § ja 35 §:n perusteluja muutoksineen.

- Talentia pitää 75 §:n perusteluja lapsen ja nuoren jälkihuolto oikeudesta tutkimus- ja arviointitietoon perustumattomina. Tutkimustieto ei puolla lakimuutosta. Niin pohjoismainen tutkimustieto kuin kotimainen ikäkohorttitutkimustieto puoltaa jälkihuollon ikärajan säilyttämistä 25 ikävuodessa. Elinkaarihyöty on suurempi, kun nuorten kiinnittymistä koulutukseen ja työmarkkinoille tuetaan kohdennetusti jälkihuollossa.

- Lakiesityksessä ei myöskään viitata sosiaalihuoltolakiin siltä osin, että edellytettäisiin täydentämistä, jotta sosiaalihuoltolain mukaisissa aikuisten ja lapsiperheiden sosiaalipalveluissa vastaavasti kohdennettaisiin lisäresurssia sijoituksessa olleiden nuorten asiakassegmenttiin. Mikäli lakiesitys hyväksytään, on odotettavissa nuorten lisääntyvää syrjäytymistä ja kasvavat elinkaarikustannukset heikomman työllistymisen ja sosiaaliturvariippuvuuden muodossa eikä täydentävää sosiaalipalvelua ole resursoitu.

Jenni Karsio
puheenjohtaja
Talentia ry

Alpo Heikkinen
erityisasiantuntija
Talentia ry

